No. 2220 Zaterdag 24 Juli 1926. 43ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad: St. Elisabeth's Gasthuis.
Administratie: St. Thomas-college.
DRUKKER. S. [illegible] BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f.0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

Nog eens: Het drinkwaterprobleem.

In de *Nieuwe Rott. Ct.* van 22 Juni ll. kwam onder bovenstaanden titel het volgende stuk voor van den bekenden inzender:

„In ons vorig artikel over de watervoorziening van Willemstad, hebben wij ons zorgvuldig onthouden van zelfs de geringste toespeling op de geldelijke zijde daarvan.

Wij hebben ons uitsluitend hierom zoo strenge beperking opgelegd, omdat wij in ons vorig artikel duidelijk wenschten te doen uitkomen, dat, geheel afgescheiden van financieele overwegingen, tegen de uitvoering van het plan-Molengraaff zeer ernstige bezwaren bestaan; bezwaren zóó zwaarwichtig, dat, daarbij vergeleken, bedenkingen van financieelen aard, als van de tweede orde zijn te beschouwen.

Zooals echter vanzelf spreekt, heeft de Koloniale Raad bij het grondig onderzoek van het plan-Molengraaff in de afdeelingen de geldelijke zijde daarvan niet onbesproken gelaten. En ook te dezen aanzien is diepgaand meeningsverschil aan den dag getreden.

Al dadelijk wat betreft de wijze van financiering van het werk. Volgens het voorstel van het bestuur zou het kapitaal, benoodigd voor de uitvoering van het plan, namelijk f 1.400.000 — *nog* benoodigd, moesten wij eigenlijk zeggen, want aan onderzoek en voorbereiding is reeds een kleine twee ton besteed — verkregen moeten worden uit eene leening ten laste van Curaçao. De Koloniale Raad echter heeft tegen deze wijze van financiering bezwaar en is van oordeel, dat wanneer het Opperbestuur toch (!!) tot de uitvoering van de werken van watervoorziening mocht besluiten de uitgaven op de gewone begrooting dienen te worden gebracht. Wat dan beteekent, dat de rijksbijdrage zal moeten worden verhoogd.

In het algemeen gesproken kan schrijver dezes zich met de ten deze uitgesproken meening van den Raad, voor zoover althans daarin een beginsel van financieel beleid mocht opgesloten liggen, niet vereenigen. Hij acht het namelijk, nu de gewone middelen ruim genoeg vloeien om, bij een verstandig beheer de gewone huishoudelijke uitgaven der kolonie te dekken, hoog tijd, dat eens eindelijk principieel gebroken worde met het stelsellooze financieel beleid, dat zoo lang reeds het voeren van een gezonde economische politiek in den weg heeft gestaan; dat eens eindelijk als regel worde gesteld, dat op de huishoudelijke begrooting slechts *gewone* uitgaven en ontvangsten tegenover elkander worden gebracht en dat alle uitgaven voor buitengewone werken bij afzonderlijke — men noeme ze desnoods wenschelijkheids- of suppletoire — begrootingen worden aangevraagd, te dekken door: buitengewone ontvangsten, overschotten van den gewonen dienst, uit leening te verkrijgen gelden, en, in het uiterste geval, rijksbijdragen.

Doch niet dit twistpunt van financieel beleid is op het oogenblik in het geding; houden wij ons bij het concrete punt waar het thans om gaat; bij de vraag of voor de uitvoering van het plan-Molengraaff mag worden geleend ten laste van Curaçao, dan wel of de uitgaven daarvoor op de gewone begrooting moeten worden gebracht en in hoofdzaak door het rijk bijgepast.

Men zou den Kolonialen Raad onrecht aandoen, wanneer men uit de door hem ten deze aangenomen houding zou afleiden, dat hem daarbij te doen is, om, langs een omweg, de kosten van de watervoorziening op de schouders van de Nederlandsche belastingplichtigen af te wentelen. Een dergelijk streven ligt gansch niet in de lijn van de Curaçaoschen Kolonialen Raad, die de laatste 25 jaren haast geen enkele begrooting heeft laten passeeren zonder zich met de meest mogelijk klem — afstemmen van uitgaafposten — te verzetten tegen elk opdrijven der uitgaven; wat in al die jaren feitelijk toch slechts op verhooging der rijksbijdrage neerkwam.

Neen, de Koloniale Raad heeft blijken genoeg gegeven nog scherper voor de belangen van de schatkist, ook van 's rijksschatkist, te waken dan het bestuur en zelfs de regeering. Maar het geval van de watervoorziening is een heel bijzonder geval.

Wij hebben hier te doen met eene onderneming — men noeme het gerust een experiment —, waarvan haast niemand op Curaçao eenig gunstig resultaat verwacht; waarvan de overen overgroote meerderheid der bevolking de volslagen mislukking voorspelt. Voor eene proefneming, waaraan, in het gunstige geval, een zeer groot risico verbonden is.

Het is begrijpelijk, dat de Raad dat risico niet voor rekening van Curaçao wenscht te nemen; dat hij de verantwoordelijkheid niet aandurft de Curaçaosche begrooting voor een reeks van jaren te bezwaren met de lasten van rente en aflossing van een — naar ieders verwachting: improductief — kapitaal.

Wij meenen dat de Raad in deze sterk staat. En in die meening staan wij, gelukkig, ook hier te lande niet alleen. Ook in de Tweede Kamer is zij tot uiting gekomen, namelijk in de rede van den heer IJzerman tijdens de behandeling van de Curaçaosche begrooting voor 1926, waaruit wij het volgende met instemming aanhalen:

..... „En het doorzetten van het plan zonder dat daarop de goedkeuring van den Kolonialen Raad is verkregen, zou zeker zeer bedenkelijk zijn. Het zou onvermijdelijk tengevolge hebben, dat, indien het werk een geheele of gedeeltelijke mislukking mocht blijken, wanneer de resultaten er van mochten tegenvallen, dat dan de blijvende last voor rente en aflossing door de ingezetenen zou worden gevoeld als een buitengewoon onbillijken last, hun van boven af van Holland uit, tegen hun wil opgelegd".

Zoo is het, dat zal het zeker.

Schrijver dezes gevoelt alles voor eene financieele politiek, waarbij Curaçao de kosten van zijn gewone huishouding uit eigen middelen bestrijdt. Het kan natuurlijk bij zulk een politiek voorkomen, het geval zal zich zelfs dikwijls voordoen, dat er in een gegeven jaar voor een of ander werk van grooten omvang fondsen noodig zijn, die uitgaan boven hetgeen Curaçao in één jaar opbrengen kan. Zijn het nu uitgaven, waarvan het nut en de wenschelijkheid algemeen worden erkend, dan behoeft er niet voor te worden gevreesd, dat de Koloniale Raad zijne medewerking zal weigeren om dergelijke uitgaven langs den weg van kasvoorschotten of leeningen op korten termijn over meer jaren te verdeelen.

Maar Curaçao te belasten met uitgaven voor werken, die ondanks den Kolonialen Raad en tegen den wil der bevolking tot stand worden gebracht, — dat zou in hooge mate onbillijk zijn.

Bij den tegenwoordigen stand van zaken — schrijver herhaalt hier, wat hij in zijn vorig artikel heeft gezegd — is het uitgesloten te achten, dat tot de uitvoering van het waterleidingsplan wordt besloten. Maar het is evenmin uitgesloten, dat nadere onderzoekingen de kansen van het plan-Molengraaff kunnen verbeteren: dat ontdekkingen worden gedaan, die den factor „algeheele mislukking" elimineeren en de verhouding tusschen de verdere goede en kwade kansen binnen normale grenzen terug brengen.

Wij betwijfelen echter sterk of zelfs onder zulke verbeterde omstandigheden de Koloniale Raad voor het plan-Molengraaff te winnen zal zijn. De Raad toch schijnt ook in het algemeen bezwaar te hebben tegen putwatervoorziening; en het water van Hato zal altijd blijven: tweede klas putwater.

Doch wij kunnen ons voorstellen, dat de regeering alsdan wel geneigd zal zijn het plan door te zetten en de proef te wagen: al ware het alleen hiermaar, dat een waterleiding, al is het water geen prima drinkwater, toch in een dringende behoefte zal voorzien.

Zouden nu, in zulk een geval, de kosten van de watervoorziening wel ten laste van Curaçao mogen worden gebracht?

Ook dan nog niet, zouden wij willen antwoorden. Aan het experiment van de Hatowaterleiding zal altijd, zelfs in het meest gunstige geval, eenig — voor Curaçao relatief aanzienlijk — risico verbonden blijven. En het lijkt ons billijk, dat wat risico er moge zijn, deze door dengene [illegible] loopen wordt, die de verantwoordelijkheid [illegible] op zich neemt, [illegible] het rijk.

Meer dan het risico [illegible] behoeft Nederland niet te aanvaarden. De weg der subsidies of rijksbijdragen, die altijd ertoe leidt, [illegible] het rijk de lasten draagt en Curaçao de lusten geniet, behoeft niet bewandeld te worden.

Nederland loope de kwade kans van het niet rendabel blijken van de onderneming, maar legge ook beslag op de eventueele winsten. Tot zoolang althans het kapitaal niet in de kas is teruggevloeid en Curaçao in staat zal zijn het bedrijf over te nemen.

* * *

Bovenstaand artikel was reeds geschreven, toen mij het voorrecht te beurt viel van een onderhoud met een bij uitstek deskundige een erkende autoriteit op het gebied der hydrologie. Ook bedoelde deskundige bleek van oordeel, dat een nader onderzoek, maar dan door een erkend hydroloog in te stellen, ten dringendste noodig is. Zijn raad zou wezen, in deze zaak het advies in te winnen van de wis- en natuurkundige afdeeling van de Kon. Akademie van Wetenschappen.

NASCHRIFT VAN DE REDACTIE.

Alleen naar aanleiding van dit slotwoord willen we hier ook onze meening ten beste geven.

Eerlijk gezegd vinden we dat vreemde woord *hydroloog* een zeer gevaarlijk woord, omdat het verwachtingen wekt, die het niet verwezenlijken kan.

Hydroloog is niets anders dan een deskundige op allerlei gebied, dat verband houdt met water. En dat gebied is zeer uitgebreid.

Voor ons doel kan die kennis zich eerstens beperken tot het *chemisch* of *bacteriologisch* onderzoek van de samenstelling van het water.

En in zoover hebben wij hier geen nieuwen deskundige noodig, omdat die analyse al voldoende vaststaat.

Bovendien is dat niet het hoofdbezwaar omtrent het probleem, dat ons bezighoudt. Wij moeten weten, of de *productie* van de bronnen van Hato wel *ten allen tijde* voldoende is voor de watervoorziening voor onze stad, zoo niet, of er dan op een andere betere wijze in voorzien kan worden.

De *hydroloog*, dien we noodig hebben, moet eigenlijk zijn een *geo-hydroloog*, d.w.z dus een geoloog, die hier een bijzondere studie gemaakt heeft van den bodem, van onze aardlagen in speciaal verband met den waterrijkdom in dezen bodem.

Met opzet zeggen we, dat die man *hier* zulk een speciale studie moet gemaakt hebben van onze bodem, van de aardlagen hier op Curaçao.

Zelfs de knapste geo-hydroloog van Holland of Duitschland zou bij zijn komst alhier om over ons probleem advies uit te brengen, eerst na veel inlichtingen ingewonnen, de statistieken van onzen regenval bestudeerd, maar vooral na een uitgebreid plaatselijk onderzoek van talloze terreinen met hun putten en watervoorziening, zoowel tijdens den regentijd, als in droge jaren, te hebben ingesteld tot een eenigszins betrouwbaar oordeel in staat zijn.

Meent de Schr. van de *N. R. C.* nu werkelijk, dat men zulk een oordeel van de wis- en natuurkundige Afd. van de *Koninkl. Academie van Wetenschappen* kan verwachten? In algemeen wetenschappelijken en louter theoretischen zin, misschien wèl! Maar zonder het aan de praktijk te toetsen, levert dat juist een gevaar, waarvoor deze schrijver in zijn vorig artikel zoo nadrukkelijk gewaarschuwd heeft.

De vereischte, zoowel theoretische als practische, kennis om dit probleem te kunnen beoordeelen, en advies uit te brengen over het plan-Molengraaff, kunnen we, volgens ons bescheiden meening, slechts verwachten bij den mijningenieur van de C. P. I. M., die de geo-hydrologie van alle streken rondom het Schottegat, van *Malpais* tot aan *Groot St. Joris* op zijn duimpje kent, die aan de Isla een watervoorziening verschaft heeft, die voor onze stad een ideaal zou zijn, met een dagelijkschen toevoer van water, vèr boven het maximum wat onze stad en haven, in afzienbaren tijd zal behoeven. Men mag toch iemand wel naar de practische resultaten van zijn werk beoordeelen. Meestal is dit nog de beste maatstaf die er bestaat.

Waarom dan maar steeds blijven vragen en eindelijk gaan zoeken naar een onbekenden deskundige, terwijl men den bovensten beste zoo dicht bij de hand heeft.

Wij weten wel, dat het Bestuur niet van zins is diens advies in te roepen. En achteraf beschouwd vinden we dat ook wel begrijpelijk, omdat nu de Hooge Regeering het advies van Prof. KRAUS reeds heeft ingeroepen, het Bestuur onzer kolonie dezen Hooggeleerden maar niet zoo opzij mag duwen. Fatsoenlijkheidshalve is het Bestuur wel verplicht eerst diens advies af te wachten.

Doch de Kol. Raad staat daar geheel anders tegenover. Deze heeft volkomen het recht bij anderen, die hij als deskundig beschouwt, raad en advies in te winnen. En waar zij van meening is en dit reeds duidelijk te verstaan heeft gegeven, dat hij zeer veel waarde hecht aan het advies van de C. P. I. M. en haar mijningenieur, wordt de Raad door geen enkele wet of verordening belet om *rechtstreeks* dit advies in te winnen.

Dit zouden we de beste oplossing vinden en tevens de allerbeste grondslag om daarop het al of niet gunstig oordeel te bouwen omtrent het plan Molengraaff en c. q. van een ander plan, dat mogelijk daarvoor in de plaats treedt.

RONDOM HET INTERNATIONAAL EUCHARISTISCH CONGRES TE CHICAGO.

IV.

Nooit heeft de menschheid zich meer één gevoeld als op den glorieuzen dag van de sluiting van het Congres, toen in het park te Mundelein honderd duizenden en nogmaals honderdduizenden in aanbidding lagen neergeknield voor Christus-Koning, verborgen onder de eucharistische gedaante. Daar waren ze, van alle talen en stammen en natiën, uit alle werelddeelen saamgestroomd, maar allen één in geloof, aanbidding en vereering.

Geen machtiger middel om de hereeniging der kerken te bevorderen, en ze allen weer te brengen onder één Herder, den Paus van Rome, als zoo'n wereldcongres ter verheerlijking van het middelpunt van aller geloof en liefde, de H. Eucharistie.

De hereeniging derverschillende afgescheiden kerken met Rome, het middelpunt, is er natuurlijk wijd en breed besproken.

Onder den naam van Oostersche afdeeling vergaderden Woensdag geestelijken en leeken van de Chaldeeuwsche, Croatische, Czechische, Lithuaansche, Poolsche, Rumeensche Russische, Slowaksche, Sloveensche, Syrische en Ukraansche kerken, waar van sommige den Latijnschen, anderen den Griekschen ritus volgen, om den drang naar eenheid tusschen de Westersche en Oostersche kerken te bespreken.

Alle Oostersche groepen vereenigden zich in een plechtige Hoogmis, in de oud Sloveensche taal opgedragen volgens den Griekschen ritus in een Rutheensche kerk.

In een groote algemeene vergadering dezer afdeeling die daarna gehouden werd, wees men erop dat wanneer de Grieksche of Byzantijnsche kerken wederom in gemeenschap werden gebracht met Rome, het getal der Katholieken van 300 millioen zou stijgen tot 500 millioen. Verscheidene jaren geleden (in 1893) werd er een groot internationaal eucharistisch Congres gehouden te Jeruzalem, waaraan tot grondslag lag het doel, de vereeniging der Kerken, die in de 9de eeuw bij de scheuring van het Romeinsche Keizerrijk, zich van Rome hadden afgescheiden, te bevorderen.

„Als het ooit de tijd is," zeide de Eerw. Heer F. W. Joalicka, algemeen secretaris van het Apostolaat van de HH. Cyrillus en Methodius, „dat een hereeniging tusschen de Roomsche en Russische kerk kan tot stand gebracht worden, dan is het nu."

„Maar eerst moeten er nog vele ernstige moeilijkheden uit den weg geruimd worden. Voornamelijk drie hinderpalen belemmeren het pad naar een volkomen overeenstemming De eerste is, het opgeven door de schismatieke kerk van haar eigen vorm van hierarchie en volkomen onderwerping aan Rome.

De tweede is de huidige discipline der Grieksche ortodox-schismatieke kerk, die toestaat dat gehuwden tot priester gewijd worden, en ten derde. het gebruik van haar eigen canonieke talen, in plaats van het Latijn, bij al haar riten en ceremonieën. En daar de geestelijkheid der Grieksche met Rome vereenigde kerk, met betrekking tot het huwelijk, reeds gedispenseerd is, zou waarschijnlijk de schismatieke kerk hetzelfde voorrecht willen genieten."

***

Het schouwspel dat het park van het seminarie Mundelein, op 40 mijlen afstand van Chicago, op Donderdagmorgen te genieten gaf, heeft alles overtroffen. Het was een alleszins waardige bekroning van het overweldigend - grootsche Congres, een wapenschouw van wat de Katholieke wereld aan groots en edels bevat, een wereldhulde aan Christus, Die door de H. Eucharistie het Christelijk leven bezielt en voedt.

Het was geen gemakkelijk probleem binnen den tijd van 24 uren die honderdduizenden, — het waren er 750 duizend, — naar Mundelein te vervoeren en weer terug. De Amerikaansche organisatiegeest heeft alle moeilijkheden schitterend weten te overwinnen.

Verkeerswegen werden verbreed en nieuwe aangelegd, terwijl de hoofdwegen, die naar Mundelein voeren, over een lengte van 400 mijl bewaakt werden door een leger van militairen. Hierlangs vervoerden ruim ruim 80 duizend auto's de pelgrims naar de terreinen van het Seminarie, die 500 hectaren groot zijn, en waarvoor een aparte bewakingsdienst was ingesteld, bestaande uit 10.000 leden der Nationale Garde en vrijwilligers. Van vier uur in den morgen af vertrokken om de twee en een halve minuut electrische treinen van Chicago, allen gevuld met pelgrims, zoodat toen de plechtige Pontificale H. Mis begon, door den Kardinaal-Legaat opgedragen, ruim 750 duizend geloovigen daar vereenigd waren. Aanwezig waren de 12 Kardinalen en ruim 500 Aartsbisschoppen en Bisschoppen. In het Meer, waarlangs de processie trok, lag een vloot van booten, allen gepavoiseerd met emblemen van het H. Sacrament.

Om elf uur begon de plechtige Hoogmis.

Hoog verhief zich het reusachtige wit-marmeren altaar op den top van een heuvel, welke uitziet over het meer tegenover de kapel van het seminarie. Het was geplaatst onder een groot baldakijn rustend op vier witmarmeren pilaren, en versierd met kostbare damasten gordijnen en goudlaken draperieën. In een kring van ongeveer een halve mijl breedte lagen de geloovigen in stille aanbidding neergeknield. In hooger mate nog dan de pracht en praal waarmede de Hoogmis gepaard ging, maakte de aanblik van de eerbiedige menigte een overweldigenden indruk. Duizenden nietkatholieken, die getuigen waren van het heerlijke schouwspel, waren diep getroffen, niet zoozeer door de muziek en de gewijde gezangen, als wel door de ontzagwekkende stilte, welke tijdens de Consecratie heerschte in die eindelooze menigte.

Kardinaal Hayes, aartsbisschop van New-York, hield de feestpredikatie, die door middel van loud-speakers op elk punt van de tuinen hoorbaar werd gemaakt.

Schitterende redenaar als de Kardinaal is, maakten zijn woorden een diepen indruk:

„Sinds de ontdekking van ons bemind land, nu eeuwen geleden, door een katholiek zeevaarder, is de zegen van den Goddelijken Zaligmaker in de Eucharistie blijvend over onze kerk geweest; en wij zullen Hem daarvoor immer blijven danken."

Omstreeks het middaguur begon de processie zich langs den 3 mijlen langen weg op te stellen.

De Kardinalen verlieten het altaar om half 3, met Kardinaal Bonzano, den pauselijken Legaat, die het Allerheiligste droeg. De zilveren montrans waarin zich het Allerheiligste bevond was door den Kardinaal uit Rome meegebracht. Langs heel den weg der processie waren rozen gestrooid, terwijl de tuinen versierd waren met bloembedden in den vorm van wapens der vereenigde Staten en van Kardinaal Mundelein of eucharistische motieven. Op verschillende punten waren Eerste-Hulp-tenten opgericht, bediend door Katholiek ziekenhuispersooneel van Chicago.

Bij den aanvang werd de processie begunstigd door het prachtigste zomerweer, en de omgeving van het meer was een verrukkelijke schoonheid.

Doch tegen 3 uur werden de plechtigheden plotseling onderbroken door een hevige onweer.

Hagelsteenen van een halve inch diameter en zware regenbuien vielen op de rijen der geloovigen neer. De bliksem flitste en donderslagen daverden door de lucht, zoodat duizenden deelnemers ijlings wegvluchtten om beschutting te zoeken.

Het opdringen der menigte was zóó sterk, dat de speciale politie-wachten moeite hadden om de menigte op veiligen afstand te houden van het als noodbouw opgetrokken heiligdom ter plaatse.

Het onweder duurde echter slechts 20 minuten, en toen de wolken weggetrokken, nam de menigte weer haar plaatsen in tusschen den stoet.

De processie werd echter geenszins door het noodweer gestuit. De Kardinalen schreden onverschrokken voorwaarts en bleven als trouwe wachters geschaard rondom den Eucharistischen Koning.

De wegen waren echter door den regen zoozeer doorweekt, dat de auto's na afloop der processie zich met moeite konden voortbewegen.

Eenige tienduizenden deelnemers waren daardoor gedwongen den nacht ter plaatse door te brengen.

Alles verliep in de meest voorbeeldige orde, en de organisatie van een zóó geweldige onderneming als dit wereld-congres geweest is, is boven allen lof verheven.

Aan het einde van den stoet liepen een aantal politie-beambten uit New-York, en delegaties van Indianen, Syriërs, Bohemers, Chineezen en andere nationaliteiten. Dertien praalwagens, welke de voornaamste gebeurtenissen der Katholieke Kerk symbolizeerden, volgden.

Het was een oogenblik van diepe religieuze ontroering, toen de Kardinaal-Legaat, na den afloop der processie, aan de honderdduizenden, rondom Hem neergeknield, den Pauselijken zegen gaf.

„Dit Congres", zoo sprak Kardinaal Hayes in zijn slotpredikatie, „is een manifestatie geweest van een zegevierend geloof en alles overtreffende geestelijke glorie".

Een goudvischje.

Te Washington is de vorige maand de eenige dochter van den minister van financiën, Mellon, in het huwelijk ge treden met een zoon van senator Bruce (Maryland). Het was een sociale gebeurtenis van den eersten rang en de belangstelling, ook van diplomatieke-, en regeeringskringen was enorm.

De jonge echtgenoot is advocaat, die „in de diplomatie gaat". Hij krijgt of heeft een baantje in Italië.

Schoonvader Mellon geldt voor op vier na de rijkste man ter wereld. Dat Papa Mellon ongetwijfeld niet onbemiddeld is, bleek wel hieruit, dat een van zijn geschenken aan de bruid was een chèque van $ 10.000.000.

De Techniek van een Duikboot.

I.

Het heeft onzen K XIII, bij zijn 12 daagsch verblijf in onze haven niet aan belangstelling ontbroken.

Weinigen zullen hebben nagelaten hem aan zijn ligplaats aan de Handelskade meer van nabij in oogenschouw te nemen. Talloos velen hebben dat ranke vaartuigje, ter nauwernood één Meter boven water uitstekend, de haven zien in en uitvaren, en ver in zee eerst nog alleen de commandotoren boven water opgemerkt later ook dezen geheel beneden de oppervlakte zien verdwijnen. Zoo is o.a. II. Maandagmiddag de K XIII ruim een uur onder water gebleven met een 10 tal genoodigden aan boord, die feitelijk niets bijzonders gezien, geen enkele emotie ondervonden hebben, alleen, door even door den periscoop te zien, zich konden overtuigen, dat ze werkelijk *beneden* water voeren en dus zonder overdrijving gerust kunnen volhouden, dat ze buiten de haven ruim een uur lang *kopje onder* zijn geweest.

De emoties in een vliegmachine met dat verrukkelijk door niets belemmerd uitzicht over het eiland en de omringende zee, zijn van geheel anderen aard en veel aangrijpender.

Ook de nieuwsgierigheid bij het zien opstijgen van een vliegtuig wordt terstond bevredigd. Men ziet die enorme draagvlakken, als de vleugelen van een vogel, waarop het toestel drijft, men ziet en hoort de propeller — de schroef — met razende snelheid omwentelen — de motorische kracht die het vliegtuig voortstuwt. Men merkt het hoogtestuur, dat gelijk de staart van een vogel, naar benedenwaarts gedrukt een *stijgenden* en opwaarts een dalende beweging ten gevolge heeft.

Bij het zien van een duikboot wordt onze nieuwsgierigheid steeds meer geprikkeld, hetzij men ze ziet varen aan de oppervlakte of wegduiken in het water, of terugkomen boven water, maar onze nieuwsgierigheid blijft onbevredigd, stelt steeds meer vragen, begrijpt minder.

— Velen hebben een bezoek gebracht binnen de wanden van de K XIII, doch ik geloof niet dat bij het zien van al die toestellen en machines eenige berusting en voldaanheid over hen is gekomen, eenige bevrediging voor hun weetgierigheid.

Voor een leek is het inwendige van een onderzeeër meer een expositie van onbegrijpelijk machines en apparaten, van krukken en stangen, handels en buizen, van knoppen en wijzerplaten, waarvan men de beteekenis niet snapt, terwijl de pogingen om het u uit te leggen en te verduidelijken u wanhopig maakt. Het is als een benauwende ruimte, waarin men zich bezwaarlijk keeren en wenden kan, en waarvan de wanden als een uitstalkast is van een garen-en bandwinkel, opgevuld met kleine en groote doosjes met geheimzinnige toestellen, het is als een bibliotheekzaal, waar langs de muurvakken de boeken zich aaneenrijen, waarvan men de titels zelfs niet begrijpt en ontraadselen kan. En overal een lage zoldering als van een dakvliering en nauwe doorgangen, waar men telkens bukken moet, en desondanks zich boven en terzijden en overal deukt en stoot. Het is de reinste negatie van alle comfort, de compleetste verloochening van alle gemakzucht.

De vaste bezoekers van hun stamof bittertafel van de Club zullen met verbazing vernomen hebben, dat in die benedenruimte door de bemanning nooit mag gerookt, nooit hun eenige sterke drank mag geschonken worden. Gij zijt gewoon aan alle luxe van uw comfortabele woning en ge kunt nauwelijks indenken, dat de officieren aanboord van de K XIII om van een zeer modernen W. C. gebruik te maken zich eerst moeten bukken en bijna opvouwen en door een laag smal deurtje, zooals men wel 'ns onder een trap vindt, zich moeten heenwringen.

Voor den deskundige en vakman echter is een onderzeeër een wonderlijk meesterstuk van techniek, waar talloze, de meest geniale en nieuwste uitvindingen binnen de kleinst denkbare ruimte samengeperst en met de grootste nauwkeurigheid op een wenk, bij een druk op een knopje of het overhalen van een handel functioneeren.

Hier zijn de meest elementaire eischen van comfort en gemakzucht weggecijferd en opgeofferd aan de techniek, alle ruimten in beslag genomen voor de veiligstelling van het vaartuig met zijn bemanning.

Vrouwentalen.

Pater Dr. Gerlach Royen O. F. M. sprak op de letterkundige afdeeling-vergadering van de „Vereeniging tot bevordering van de beoefening der wetenschap onder de Katholieken in Nederland", over: Vrouwentalen.

Spreker begint met te herinneren aan het feit, dat bij de Karaïben der Kleine Antillen de taal der mannen aanmerkelijk verschilde van de taal, die de vrouwen onderling spraken. De oudste gegevens hieromtrent vinden wij in een Fransch werk, dat op naam staat van Rochefort, en dat in 1658 te Rotterdam verscheen. Deze schrijver ontleende allerwaarschijnlijkst de bijzonderheden over het karaïbische bilinguisme aan den Dominikaner Missionaris Pater Du Tertre, die vier jaar vroeger een uitvoerige beschrijving had gepubliceerd van de Fransche Antillen. Andere Paters Dominikanen Breton, De la Borde, Labat e.a. deelden nog weer andere gegevens mede. Ze konden allen hierin overeen, dat ze de vrouwentaal verklaren door vrouwenroof. Toen de Karaïben, die van het vasteland kwamen, de eilanden bezetten, waren deze bewoond door Arawaken. De veroveraars moordden de mannelijke bevolking uit, maar spaarden de Arawaksche vrouwen, die ze tot echtgenooten namen. Deze geroofde vrouwen behielden haar eigen taal, het Arawak, en leerden die ook aan haar kinderen. De meisjes bleven deze evenals de moeders spreken, de jongens spraken deze slechts totdat ze bij de volwassen mannen werden ingelijfd. De vrouwen spraken de vrouwentaal alleen onderling; in haar conversatie met de mannen gebruikten zij de mannentaal. Een volwassen man sprak nooit ook maar één woord der vrouwentaal. Wel hadden de mannen nog een afzonderlijke geheimtaal, de z.g. oorlogstaal, die alleen dienst deed in belangrijke vergaderingen, waarvan de besluiten moesten geheim blijven. Vrouwen en kinderen konden deze oorlogstaal niet verstaan.

Dat het Karaïbisch bilinguisme zijn ontstaan dankt aan vrouwenroof, bleef meer dan twee eeuwen de gevestigde meening. Lucien Adam 1879 meende zelfs deze verklaring onomstootelijk te hebben bewezen door een taalkundige vergelijking van het Karaïbisch der eilanden, eenerzijds met het continentale Arawak. De vrouwenwoorden zijn volgens deze geleerde klaarblijkelijk Arawak van oorsprong, de mannenwoorden Galibi Spreker kan zich met deze opvatting niet vereenigen, al betuigden ook mannen als G. von der Gabelentz en Finck adhaesie aan Adam's bewijsvoering.

Spreker komt achtereenvolgens op de theorieën van Rat, Stoll, Sapper, Cleve, Frazer, Lasch, Crawbey, Alberta Portengen, om het bilinguisme der Karaïben te verklaren. Hij bespreekt daarna verschillende taboetalen. Daar vrouwen bij talrijke volkeren bepaalde namen o.a. van den koning, hun schoonvader e.a. niet mogen uitspreken, wordt dit naamsverbod vaak de oorzaak dat de taal der vrouwen, radicaal verandert. Het sexueele taboe berust hierop, dat jonge mannen en vrouwen voor elkaar gevaarlijk wezens zijn, dewijl zij tot verschillende sferen behooren, die niet verward mogen worden. Elk contact, ook door het huwelijk, is hoogst gevaarlijk. Daarom ontstaan er allerlei gewoonten om iets van dat gevaar weg te nemen. Daartoe behooren ook schijnbare vrouwenroof en koopgebruiken, waardoor vooral ethnologen uit de tweede helft der vorige eeuw tot allerhande absoluut verwerpelijke evolutie-theorieën kwamen over het huwelijk.

Daarna weidt spreker uit over enkele vrouwentalen, o.a. in het Zoeloe en Swaheli, die zeker een magischreligieuse karakter dragen. Van een gansch anderen aard zijn de vrouwentalen der maleische volksstammen. In Broenei op Borneo hebben de vrouwen zelfs een geheel taalsysteem gevormd uit louter speelschheid, die aan de jonge meisjes eigen is.

Spreker komt dan terug op het bilinguisme der Indianen, het Karadsja, Dakota, Ponka, Yana. Na nog interessante voorbeelden te hebben aangehaald uit Euraziatische talen, waardoor de verschei lenheid op het gebied der vrouwentalen werd gedemonstreerd, behandelt hij nog uitvoerig het Noordamerikaansche Nootka. In deze taal wijzigt men de woorden op verschillende manieren, al naar men spreekt tot dwergen, kolossen, schelen, lammen, gebochelden en ander physiek gebrekkigen. Deze eigenaardige spreekgewoonte in het Nootka houdt zeker verband met het bang-zijn ervoor. Krom-sprekende doet men alsof men dat gebrek ook heeft: immers wat men heeft, kan men niet meer krijgen. Daarin toch ligt de macht van de homoepathische magie. Spr. past het beginsel „similia similibus curantur" ook toe op de vrouwentaal. Een man, die tegen de vrouw spreekt in vrouwentaal, zooals in het Yana, doet als een vrouw om niet blootgesteld te worden aan gevaren, waartoe sexueele taboe aanleiding zou geven. Hij veinst al sprekende een vrouw te zijn. Spreekt een vrouw tot den man in mannentaal, zooals bij de Eiland-Karaïben, dan is ook dit een truc om te doen gelooven dat de vrouw een man is.

Na een overzicht te hebben gegeven van enkele jongere bilinguistische verschijnselen, die geen verband houden met taboe o.m. in het Lazisch, Armenisch, Albaneesch, Baskisch, Lijflandsch besluit spr. zijn voordracht met te wijzen op de noodzakelijkheid verband te leggen tusschen de linguistiek en de ethnologie.

24 Juli 1926. BIJBLAD VAN DE No. 2220.

AMIGOE DI CURAÇAO

BUITENLAND.

IERLAND.

Van 9 tot 12 Maart heeft de Ard Fheis, het Republikeinsch Congres, te Dublin vergaderd; behalve de talrijke leden van Sinn Fein in Ierland, waren er ook vele uit Engeland overgekomen. Het groote moment van de bijeenkomst was de stemming over de Valera's nieuwe politiek, die bestaat in het streven naar de afschaffing van den eed van trouw aan den Koning van Engeland voor de leden van den Dail Eireann, opdat de republikeinen in 't Iersche Parlement zitting zouden kunnen nemen en daar de republikeinsche belangen behartigen.

Een tegenvoorstel werd met 5 stemmen meerderheid en enkele onthoudingen aangenomen. Daarna is de Valera als President van de Ard Fheis afgetreden; tot fiche de consolation kreeg hij een motie van bewondering voor zijn arbeid als President; en ten slotte gaven de Valera en miss Mac Swinney een gezamenlijke geruststellende verklaring af, dat de republikeinsche partij nog één en onverdeeld is.

De *Manch. Guard.* deelde begin Maart mede, dat Groot-Brittannië wel bereid zou zijn om den wensch van de Valera en eenige andere republikeinen in te willigen, maar dat de regeering van den Vrijstaat huiverig stond tegenover een afschaffing van den eed, wijl zij vreesde, dat een zitting nemen door de republikeinen in den Dail haar invloed zou verminderen. De republikeinsche afgevaardigden maken ongeveer een derde deel van het aantal volksvertegenwoordigers in het Iersche parlement uit, maar kunnen tot nu toe geen zitting nemen, omdat zij, een onafhankelijke Republiek eischend, den eed van trouw aan den Koning van Engeland weigeren af te leggen. De tegenwoordige toestand van de Katholieken in Ierland wordt geschetst en deze toestand vergeleken met dien van Frankrijk in de jaren 1871—1914.

De katholieke Ieren zijn verdeeld in twee groepen: Republikeinen en Vrijstaters (die tevreden zijn met een vrijstaat, zooals deze door Engeland werd ingesteld). Terwijl nu de Katholieken in onderlinge verdeeldheid twisten, heeft de vrijmetselarij makkelijk spel en ziet haar aanhangers gestadig toenemen. Zij dringt zich langzaam maar zeker in alle mogelijke posten en functies. Zij is het ook in Frankrijk gegaan, waar de vrijmetselarij alle macht in handen kreeg terwijl monarchisten ed republikeinen elkander bestreden.

De Iersche bisschoppen hebben zich vóór den Vrijstaat verklaard en hun geloovigen dringend verzocht dit ook te doen, wijzend op het woord van Leo XIII, z.g. in diens encycliek „Ralliement", gegeven voor het analoge geval in Frankrijk. Vele Iersche Katholieken zijn republikeinen, maar de Vrijmetselaars zijn openlijk den Vrijstaat toegedaan.

Toen onlangs de Vrijmetselarij in Dublin haar tweehonderdsten gedenkdag vierde, werd dit feest in de nu protestantsche St. Patric-kathedraal herdacht met een plechtige godsdienstoefening. De protestantsche Primaat van Ierland sprak daarbij een feestrede uit en betoogde, dat de Engelsche vrijmetselarij noch anti-christelijk, noch anti-religieus is. Ook in Engeland werd dit feest op soortgelijke wijze herdacht.

Dit alles, zegt de *Tavapost* is teekenend en moge den Ieren tot waarschuwing dienen.

MEXICO.

De groep geestelijken, die 18 Febr.ll. uit San Luis Potosi is verbannen, bestond uit 8 Spaansche priesters, van welke 4 Redemptoristen, 2 Franciscanen, 2 Dominicanen en 1 Karmelie. Toen zij in Mexico-City aankwamen, werden zij samengepakt in een klein kamertje bij de kantoren van 't Departement van Binnenl. Zaken, totdat er een wacht was opgecommandeerd om hen voortdurend te bewaken. Nadat zij zich paspoorten hadden verschaft, werden zij gedeporteerd naar Laredo, Texas.

— Het hoofdkwartier van den Kath. Jongelingenbond (Young Men's Catholic Association) te Guadalajara is begin Maart gesloten op order van gouverneur Zuno. De protestantsche Y. M. Christian A. heeft van zulke bestuursmaatregelen geen last.

— Een ooggetuige, de heer Ch. E. Hodson, verhaalt in *America* van 27 Maart droevige staaltjes van het onmenschelijk optreden der Mexicaansche autoriteiten.

Zoo werd te Jalapa een Spaansche priester verbannen, de zoon van een rijken fabrikant, die zich 46 jaar lang in den dienst der bevolking had opgeofferd, eerst als dokter en daarna 40 jaar als pastoor der St. Jacobuskerk. Zijn milddadigheid voor de armen was zeer omvangrijk, hij werd als een heilige geacht en geëerd; toch moest hij 't land verlaten.

Een hospitaal voor oude hulpbehoevende mannen dichtbij die kerk, door een deftige weduwe geleid in een van haar eigen huizen en geheel op haar eigen kosten gedreven, werd gesloten. Waarom? Omdat er een kapel in huis was!

Vergeefs pleitte de dame, dat zij en meerdere anderen niet in staat waren naar de parochiekerk te gaan: zij had de wet overtreden, de rest kwam er niet op aan. Wat er van de hulpbehoevende oudjes geworden is, weet ik niet.

Ook in een andere liefdadige instelling dier stad, meer dan veertig jaar geleden door een legaat gefundeerd, werd de kapel verzegeld; de 240 oude mannen daar verpleegd, waarvan er sommigen in een kwart eeuw de deur niet uit waren geweest, konden toch in geen geval naar de parochiekerk gaan.

Hier in Mexico-City zijn de vrouwenkloosters gesloten en verzegeld, en de gebouwen gedurende 14 dagen door gewapende politie bewaakt. Het Franciscanenklooster is gespaard; die priesters bedienen 13 kerken en kapellen. Maar de 60 weezen, in dat klooster verpleegd, zijn er uitgezet en bij particulieren ondergebracht. Een schooltje, die met een zijdeur in het portaal van 't klooster uitkwam, is gesloten: en de Franciscanerstudenten in de philosophie hebben hun habijt moeten verwisselen met een blauw werkpak, en bij particulieren hun intrek moeten nemen. Op één dag zijn hier 4 kerken gesloten; de vrouwen, die voor de kerk der Heilige Familie samenstroomden om te protesteeren, werden met geweld uiteengejaagd door de politie, die voorname dames met de kolf van 't geweer stompte. Telkens wanneer er een kerk gesloten wordt, spelen zich hartroerende tooneelen af; ook wanneer moniken en Zusters uit een klooster verdreven worden.

Op sommige plaatsen konden de scholen blijven doorgaan, maar slechts nadat drastische veranderingen hadden plaatsgevonden. In een school te Saltillo b. v., mochten de Zusters, verspreid in de woningen van welgezinde burgers, onderwijs blijven geven, gekleed in fraaie zijden kleeren, haar door dames van den hoogsten stand geschonken. De namen der scholen, die aan den godsdienst herinnerden, werden geseculariseerd, godsdienstige platen door wereldsche vervangen; alle boeken, waarin over God of godsdienst wordt gesproken, in beslag genomen en door gouvernements-schoolboeken vervangen.

De circulaire, door den Secretaris van Binnenl. Zaken aan de autoriteiten der verschillende staten gezonden om de art, 3, 5, 27 en 130 van de Constitutie streng toe te passen, heeft op vele plaatsen tot wanordelijkheden aanleiding gegeven, daar de plaatselijke machthebbers vaak hun orders overschreden. Zoo werd b.v. te Colima het clubhuis der Ridders van Columbus in beslag genomen en de meubels, de piano, de pianola, een phonograaf en de biljards eenvoudig weggehaald.

Ook de priester van het Sagrario werd gevat om te worden verbannen als Spanjaard, terwijl hij toch een Mexicaan is.

In San Luis Potosi heeft de wetgevende macht van den Staat den 2den Maart uitgemaakt, dat het maximum aantal bedienaren der verschillende kerkgenootschappen in elke gemeente èèn zal zijn, met uitzondering van Matchulada, Rio Verde en Santa Maria, waar er 2 mogen wezen; in de hoofdstad mogen 10 priesters zijn.

Maar we hebben hier toch nog één ding, dat is een vrije pers. En de kranten zijn vol met krachtige artikelen, die de gouvernementeele vervolging vol afschuw veroordeelen en hekelen. De groote kranten, die de stem van de meerderheid der beschaafde bevolking doen hooren, protesteeren luide. De *Excelsior* publiceerde een open brief, door een aantal dames van Orizaba aan den President der Republiek gericht, waarin zij herziening eischen der grondwetsartikelen, die den godsdienst aanvallen en diens vrijheid belemmeren. Insgelijks hebben de Katholieken van den staat Puebla een Memorandum gezonden aan de permanente Commissie van het Unie-Congrés, om de artikelen 3, 5, 27 en 130 der Constitutie te wijzigen; dat memorandum was onderteekend door meer dan 10.000 personen. Daarop zonden het Comité van 't aartsbisdom Puebla en de Katholieke Bond der Mexicaansche Jeugd een telegram aan den President, met dringend verzoek de gewraakte grondwetsartikelen ter verandering voor te dragen bij 't Congres der Unie. Dit alles werd op 3 Maart door de morgenbladen met instemming vermeld.

Een aantal mannenbonden, waaronder de Ridders van Columbus, maakten zich onlangs op voor een protestmanifestatie, maar zij werden daarin belet door de overheden.

Men kan dus ook niet zeggen, dat het betere deel der bevolking zich zoo maar door een revolutionnaire minderheid laat knevelen; maar deze heeft helaas nu eenmaal de macht in handen.

De voornaamste steun van de huidige regeering moet gezocht worden bij de ongeletterde lagere volksklassen, de „agrariërs" b. v., die de landeigenaars van hun bezit berooven, dikwijls met geweld en doodslag, en daarna de landerijen, die zij gestolen hebben, niet eens behoorlijk kunnen bewerken bij gebrek aan kennis en kapitaal. Het gevolg is, dat de landarbeiders geen werk hebben.

Berichten uit de Kolonie.

Het Koningin-Wilhelminadok.

Onder buitengewone belangstelling van het Curaçaosche publiek is Donderdagmorgen het nieuwe *Koningin Wilhelmina-dok* van de *C. S. M.* onze haven binnengesleept.

Daags te voren was een radio binnengekomen, dat bij het aanbreken van den dag het dok voor de haven zou komen. Dat uur, dus nog vóór het opkomen van wind en stroom, werd ook als het gunstigste oogenblik uitgekozen voor het binnensleepen. De groote sleepboot *De Roode Zee*, die het dok over den Oceaan gesleept heeft, verzocht voor het binnenvaren twee sleepbooten ter assistentie. Tegen 6 uur in den morgen werd het dok vèr aan den horizon opgemerkt. Vóór dat uur waren de sleepbooten *Neptunus* onder Kapt. SMITH en de *Samson* onder Kapt. VAN ZIJL hem reeds te gemoet gevaren. Eerst tusschen 8 en 9 uur lag het dok tegenover de haven. De Roode Zee had de leiding en nam het dok op korte tros. De *Neptunus* hield hem van achter eveneens op zeer korte tros zoo dicht mogelijk langs de lichtboei, en zoo kwam het gevaarte rustig en statig de haven binnen. De hulp van de *Samson* bleek niet eens noodig. Kapt. VAN ZIJL hield uit de verte alleen een oogje in het zeil, om zoo noodig op 't juiste moment toe te schieten.

De zee was kalm, geen wind of stroom. Het weer heeft voor het welslagen buitengewoon meegewerkt.

Aan den Kapitein van de *Roode Zee* onze hulde voor zijn kranig zeemanschap het dok over den Oceaan hier in veilige haven te hebben binnengesleept.

Aan den Heer H. J. ANSINGH, den directeur van de C. P. I. M. en den Heer C. S. DUIKER den Marine-Superintendent van de C. S. M., onze gelukwenschen voor de behouden aankomst van het dok.

Curaçao vooruit! er is weer een nieuwe bron van inkomsten geopend voor den Curaçaoschen werkman.

Tot aanvulling geven wij hier nog de volgende bijzonderheden:

Het dok is vervaardigd door de *Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij*.

Op zijn 4200 mijl lange zeereis over den Oceaan is het dok een voortdurende reclame geweest voor het Nederlandsch Fabrikaat, want aan beide zijde zijden droeg het in meters-hooge letters het opschrift: *Built by Rotterdam Dry Dock Cy.*

Ook L. SMIT & Co. INTERNATIONALE SLEEPDIENST te Rotterdam heeft wederom door dit dok van 3000 ton na een reis van 2 maanden zonder ongeval over den Oceaan te sleepen en hier behouden binnen te brengen, zijn naam eer aangedaan.

De kapitein van de sleepboot *De Roode Zee* heet NILS PERSSON.

Het *Koningin-Wilhelmina Dok* is 287'5½" lang, 76'6" breed en 8'7" hol met een diepgang van 3½ voet met een lichtvermogen van 3000 ton.

Welkom.

Met het SS. *Venezuela* kwam Woensdag avond alhier binnen de Heer A. G. STATIUS MULLER, oud-Voorzitter van den Kol. Raad, die hier eenige particuliere zaken komt regelen.

Lage valuta.

De laagste stand deze week van de Fransche Franc was 5.57 cts.
de Belgische Franc 5.27 cts.

Geslaagd.

Deze week Woensdag slaagde voor het eindexamen aan de *Middelbare Technische School* te Haarlem, afdeeling werktuig-bouwkunde, JOHAN FREDERIK AMELUNXEN van Curaçao.

Onze gelukwenschen.

Orkaan.

Gisteren morgen werd van uit Porto Rico een orkaan in wording geseind met richting naar West-Noord-West, dus naar de Bahama-Eilanden en Florida, met verzoek schepen voor die richting bestemd, binnen de haven te houden.

Hier heerschte gisteren morgen volslagen windstilte met een broeiende hitte. Mogelijk dat de wind en regen later komt doorzetten.

Regen.

Wij hoorden deze week in allen ernst beweren, dat de regentijd begonnen was. Nu had het er Dinsdag namiddag half 6 uur wel den schijn van of de sluizen des hemels werden opengezet. Het plaste neer met groot geweld. Het klaterde als een golfstroom op den steenen vloer van den leegen regenbak. Maar het bleek toch een vergissing, want binnen 5 minuten werden die sluisdeuren weer met grooten haast dichtgedraaid.

Wel lekte het deze week nu en dan nog wat na, een bewijs, dat die sluisdeuren nog niet heelemaal goed afsloten. Doch het echte regenweer was het nog niet. Maar misschien is het op komst, mogelijk eerder dan we verwachten. Geduld.

De Regenmeter van het St. Thomas-College wees een regenval aan deze week van 9.1 m.M.

Koloniale Raad.

a. s. Maandagavond wordt in openbare zitting van den Kol. Raad het plan-Molengraaff der watervoorziening voor onze stad en haven behandeld.

De K. XIII.

Deze week Maandag morgen van 10 tot 12 uur is de K. XIII weer buitengaats geweest. Dezen keer hevond zich Z.Exc. Gouverneur BRANTJES aan boord in zijn kwaliteit van hoofd der Zeemacht. Ook de Gouverneursvlag was aan den Commandotoren geheschen.

Voor de tweede maal ging de K. XIII dienzelfden dag buiten de haven ten 2 uur namiddags en bleef buiten tot ongeveer 4 uur en bijna al dien tijd onder water. Toen de boot weer boven water kwam, zagen wij hem ver in het Zuiden nauwelijks zichtbaar en bereikte toen in snelle vaart in weinige minuten den ingang der haven.

Een talrijk gezelschap genoodigden maakte deze reis mede: o. a. kapt. BORREN, de officieren HULST en MANSVELT BECK en nog 2 onderofficieren, de adm. van fin. H. SCHOTBORGH, MR. DESERTINE, Ir. MOLENGRAAFF, onze medewerker „onder de streep" JAN PAUL, de Heeren BENNY MADURO, NOORDDUYN, KIÉS, MOLENKAMP en A. M. VISSER. Nog veel meer personen hadden om een plaatsje voor dit uitstapje gevraagd. Doch het was onmogelijk nog meer personen aan boord op te nemen.

Dinsdag namiddag om 4 uur vertrok de K. XIII voor goed onze haven om de reis via het Panamakanaal naar Java voort te zetten. Het was zeer kalm weer en nog lang hebben wij dat ranke vaartuigje met zijn kranige bemanning met den kijker nageöogd, terwijl het in Zuid-Westelijke richting verdween. Goede reis.

— Als laatste afscheidsgroet aan de bemanning zond Z.Exc. Gouverneur BRANTJES na het vertrek van de duikboot in naam der Kolonie een radiobericht met de beste wenschen voor een voorspoedige reis.

Hierop werd het volgende antwoord ontvangen:

GOUVERNEUR CURAÇAO.

Namens opvarenden Hr. Ms. K. XIII mijn besten dank voor Uwe goede wenschen.

Aan ons verblijf te Curaçao bewaren we de beste herinneringen.

Cdt. K. XIII.

Voetbalwedstrijden.

De C. V. B. maakt hierbij bekend dat Zondag a. s. een seriewedstrijd zal aanvangen, tusschen de alhier bestaande voetbalvereenigingen.

Den Beker, geschenk van den Heer Julio Capriles, zal aan den winner uitgereikt worden.

C. V. Bond.

Hernandez Voorz:

De West-Indische Gids.

Inhoud van Afl. No. 3 — Juli 1926.

— De oprichting der Curaçaosche Schutterij door M. B. DE GAAY FORTMAN.

— De Waterleiding voor Paramaribo, door D. G. J. BOLTEN.

—De interoceanischen verbinding vóór 100 jaar, door C. K. KESLER.

— Adres der Koloniale Staten dd. 14 Mei 1926.

24ste jaarverslag van het „Van Eeden-Fonds" over 1925.

Bibliographie.

Officieele Berichten.

J. E. Richardson is benoemd tot tijdelijk agent van politie 2de klasse.

Aan den tijdelijk agent van politie 2de klasse alhier G. Z. W. Chan A. Hung is, op zijn verzoek, eervol ontslag uit 's Lands dienst verleend.

Aan den Apostolisch-Vicaris van Curaçao Mgr. M. A. M. Vuylsteke is, om gewichtige particuliere redenen, drie maanden verlofsverlenging verleend.

Koloniale Raad.

Zitting op Maandag, den 26n Juli 1926, des avonds om 8 uur.

Te behandelen onderwerpen:

1. Ingekomen stukken.
2. Ontwerp-verordening tot wijziging en aanvulling van de „Algemeene Verordening I. U, en D. 1908".
3. Ontwerp-verordening tot nadere aanvulling van de Verordening van den 25sten Juni 1925 (P.B. No. 27), waarbij voorloopig wordt vastgesteld de Curaçaosche begrooting voor het dienstjaar 1926.

Willemstad, den 21sten Juli 1926.,

De wnd. Griffier van den Raad,

J. G. Statius Muller.

ALLERLEI.

Manifestatie van Katholieke Elzas-Lotharingers.

In Nancy hebben zeventig duizend katholieken uit Elzas-Lotharingen uiting gegeven aan hun geloof en geprotesteerd tegen het laïcisme.

Na een begeesterende toespraak van den bekenden redenaar uit de Notre-Dame van Parijs, Père Janvier, van generaal de Castelnau en van Mgr. Ruch, aartsbisschop van Straatsburg, werd de volgende resolutie aangenomen:

„70.000 Katholieken vergaderd te Nancy, 5 April 1926, gehoord de redevoeringen van Père Janvier, generaal de Castelnau en Mgr. Ruch, verklaren te zullen strijden tegen de leeke-wetten, die zelfs het Godsbegrip willen uitbannen, en den godsdienst bedreigen zoowel als de school, het geweten en de staatsinstellingen. Zij onderwerpen zich aan de wet, maar niet waar deze de katholieke rechten schendt. Te weten: de schoolwetten die hun kinderen het atheisme opdringen, de wetten die de religieuzen de recht van vereeniging ontnemen, de wetten die de Kerk in Frankrijk berooven van haar bezittingen en pastorieën. Zij eischen derhalve de intrekking dier wetten, handhaving van het Concordaat en vrijheid voor de Religieuzen en de confessioneele scholen." (Tijd.)

Protestantsche Retraite.

De bekende Dr. van Senden van Barchem maakt propaganda voor een Protestantsche retraite in de stille eenzaamheid van Barchem:

„Voor vele menschen", zoo zegt hij, „ontbreekt de goede gelegenheid om hun religieuse leven te verzorgen. Hoevelen hebben al moeite om tijd en plaats te vinden, waar men stil kan zijn, terwijl toch stilte een der noodzakelijkste voorwaarden is voor religieuze groei. Hoevelen hebben ook noodig zich in vraagstukken van religieuzen aard te verdiepen. Hoe velen ook hebben te stellen met moeilijkheden in hun persoonlijken aanleg; hoe velen eindelijk, wier innerlijk leven lijdt, doordat zij moeten wonen in een dit innerlijk leven te vijandige of althans onverschillige omgeving. Om aan al die behoeften te voldoen dient retraite. Zij wil de menschen helpen, die den groei van het innerlijk religieuse leven begeeren."

En de eveneens bekende vrijzinnige predikant Dr. C. E. Hooykaas oordeelt over deze Protestantsche retraiten: „De retraite zal gelijken op een rustigen cursus; een tijdelijk zich terugtrekken uit de wereld van de gewone dingen om rust en evenwicht te krijgen en kracht voor de nieuwe praktijk van morgen onder leiding van een persoon in wien men vertrouwen heeft en zich te bezinnen voor een korten tijd op eigen leven en werk, eigen moeilijkheden, twijfel en strijd.

„Retraite geeft een levenshouding, waardoor men de kracht en den moed krijgt het leven met zijn soms zoovele moeilijkheden weer aan te durven."

Rome schijnt toch altijd wel een goede paedagogie gevolgd te hebben

Een geldverspiller gestorven.

De New-Yorksche bladen bespreken het overlijden van den eens bekenden millionair JOHN STEEL.

Hij bezat een millioenen-vermogen, doch was ontzettend verkwistend. Iederen dag trok hij een nieuw pak en nieuwe schoenen aan en droeg nooit een pak of een paar schoenen voor de tweede maal. Minstens kocht hij dagelijks één hoed, rookte sigaren van vier dollar per stuk en stak deze gemeenlijk aan met honderd-dollar-biljetten. Zijn dagelijksche vertering werd op vijftienduizend dls. geschat en toen hij vijftig jaar was, kon hij dan gaan bedelen. Sindsdien zat hij op een straatbank ergens in Chicago bedelend om wat centen.

En de man, die nooit anders reisde dan in eigen slaapwagens is na een armoedig leven van 36 jaar op 86-jarigen leeftijd in een asyl voor daklozen gestorven.

The line between succes and failure is frequently so fine that we hardly know when we pass it.
Brith. Col. Printer)

BUITENLAND.

Frankrijk.

Overbekend is de anti-clericale geest der Fransche Regeering.

Het is waarlijk niet haar schuld, dat het Katholicisme nog in Frankrijk leeft. Harerzijds heeft het aan de noodige hatelijke vervolgingen niet ontbroken.

Maar ook bekend is, hoe diezelfde heeren van het anti-clericale régime de Kerk weten te eeren, wanneer zij de Kerk noodig hebben tot redding van het vaderland.

Een bewijs van dit laatste is wel het volgende:

Kardinaal Dubois, Aartsbisschop van Parijs, is door de Franche regeering begiftigd is met het Commandeurschap van het Legioen van Eer, een hooge onderscheiding.

Het is wel sterk, een priester, een bisschop, een kardinaal door een anti-clericale Regeering zoo gehonoreerd te zien, niet waar, lezer. — Die Kerk dunkt ons moet toch nog niet zoo slecht en antipatriotisch zijn.

Maar onze verbazing zal nog stijgen door de volgende bijzonderheid.— De President der Fransche Republiek, de Protestant Doumergue, heeft er prijs op gesteld persoonlijk het Commandeurskruis aan den Kardinaal te overhandigen en wel op den vooravond van diens vertrek naar het Eucharistisch Congres te Chicago.

In zijn toespraak zeide President Doumergue, dat hij de reis van den Kardinaal naar Chicago van groote beteekenis achtte.

O zoo!

Deze plechtigheid en de woorden daarbij gesproken krijgen echter hun volle beteekenis eerst, als men bedenkt, dat Frankrijk op het oogenblik Amerika broodnoodig heeft om een financieele catastrophe te voorkomen.

En nu kennen de heeren van Parijs zeer goed den invloed, welken de katholieken in Amerika, waar zij twintig millioen sterk zijn, op het Staatsleven hebben. — Een kardinaal tot pleitbezorger te hebben van het „lieve Vaderland" bij Uncle Sam, het is heusch een niet te versmaden steun.

En daarom....

Het anti-clericalisme — zoo heeft eens een Fransch Staatsman gezegd— is geen uitvoerartikel.

Waarlijk, zoo is het bij de Franschen.

Maar voor de ridderlijke Fransche natie is het nu juist niet ridderlijk anti-clericaal te zijn in huis en buitenshuis met het „clericalisme" te coquetteeren.

Ja, ja, als men de Kerk noodig heeft, is het staatsgevaarlijke van de Kerk ineens verdwenen en vergeet men, o zoo gaarne, het misselijk anti-clericaal gedoe.

Mexico.

Behalve hetgeen we over de Kerkvervolging van Mexico reeds in het Bijblad schreven vonden we in de *Tijd* nog verschillende bijzonderheden, die deze berichten treffend aanvullen.

Te Coyoacan kwamen de soldaten de Amerikaansche Overste van een klooster der Visitatie en eenige andere buitenlandsche religieuzen uitdrijven, zondereenige waarschuwing. De Mexicaansche Zusters wilden alsdan ook niet blijven, maar met de Overste en de andere Zusters het klooster verlaten. Alvorens de soldaten het klooster binnendrongen, begaven de Zusters zich allen in de kapel, waar de Overste, aangezien er geen priester aanwezig was, het tabernakel opende en aan de Zusters de HH. Hostiën uitdeelde, om het H. Sacrament niet onbeheerd achter te laten met gevaar van onteering.

De soldaten doorzochten het geheele huis om verborgen vreemdelingen te zoeken. Aan de Overste zeiden ze dat deze taak hun als Katholieken tegenstond, maar ze moesten gehoorzamen. In geval van weigering zouden ze gefusilleerd worden.

De families der leerlingen zonden auto's om het huisraad van het klooster te redden. De regeering had verboden, dat de Zusters in kloosterkleed over de straat zouden gaan, zoodoende de zonden de families dameskleeding voor de Zusters, die liefderijk verblijf vonden bij Mexicaansche families terwijl de vreemdelingen aanstonds over de grenzen werden gezet.

Michael Cerniawsky vertelde te New York het volgende: „In de stad Mexico woonde ik een groote manifestatie bij. Men verdreef daar Priesters en Zusters. Terwijl men een klooster sloot en verzégelde, brak er een conflikt uit tusschen de bevolking en de politie. De soldaten schoten in de lucht, de burgers wierpen met steenen. Vele gewonden. Toen werd de brandweer gehaald, spuiten werden aangezet en wierpen massa's water op het volk,

In den trein, waarmede ik reisde, bevonden zich vele katholieke vluchtelingen. In de stations zag ik vele Katholieken, die de verjaagde priesters kwamen begroeten en de hand kussen. Velen waren in 't zwart gekleed en weenden. Het volk is opgewonden tegen de regeering en mij schijnt een revolutie in zicht. De menschen zetten hun geld op Canadeesche banken, daar ze geen vertrouwen hebben in die van Mexico."

Niet zelden gaf de uitdrijving van Geestelijken en Zusters aanleiding tot bloedige tooneelen, en Calles gaf order aan zijn agenten en aan de militaire macht, ook met wapengeweld de saamgestroomde Katholieken te verjagen.

Te San Luis Potosi verschenen de gendarmen onverwachts op 23 Maart voor alle katholieke kerken. Het gerucht liep, dat de Bisschop zou aangehouden worden. De menigte wilde zich verzetten en bedreigde de gendarmen, die de troepen ter hulp riepen. Nadat met steenen was geworpen, kwamen de machinegeweren in actie en twee vrouwen en een man werden gedood, terwijl verschillenden werden gewond. In kleine smalle straatjes vereenigde zich de bevolking, toen de Bisschop zelf met eenige geestelijken het volk bezwoer naar huis te gaan. Later deed de gouverneur mededeelen, dat de Bisschop niet zou aangehouden werden.

De Bisschop van Papantla. Mgr. Corona, werd echter wel aangehouden en verbannen op bevel van den gouverneur. De soldaten hielden met machinegeweren de bevolking in bedwang. Terwijl de soldaten den Bisschop wegvoerden, drongen andere soldaten en gendarmen in de Kathedraal om deze te sluiten en te verzegelen. Maar de kerk was gevuld met geloovigen, die weigerden het kerkgebouw te verlaten en door de soldaten één voor één opgenomen werden en eruit gedragen,

— De nieuwe immigratiewet, welke 20 April van kracht is geworden, verplicht alle buitenlanders om zich te laten inschrijven en belasting te betalen. Zij verbiedt het binnenkomen van buitenlanders, die bepaalde bedrijven uitoefenen (waartoe natuurlijk ook het ambt van priester behoort!)

Kerkvervolging in Mexico.

De allerlaatste berichten, die wij vonden in de *New-York Times* van 4 Juli meldden het volgende:

Bij decreet van 14 Juni l.l. heeft de Mexicaansche regeering een nieuwe reeks wetten uitgevaardigd, de eene al meer tiranniek dan de andere, allen ten doel hebbende de religieuze vrijheid op elk gebied, zoowel van onderwijs als eeredienst, aan banden te leggen, en het religieuze leven zoo goed als onmogelijk te maken. Het decreet omvat 33 artikelen, en stelt zware straffen op elke overtreding.

Art. 1 bepaalt, dat de bedienaren van elken godsdienst Mexicaan van **geboorte moeten zijn. Overtreding van** dit artikel wordt gestrafd met een boete van 500 pesos of 15 dagen hechtenis, en verbanning volgens art 33 der grondwet.

Wat het *onderwijs* betreft, bepaalt het decreet, onder art 3, 4 en 5, dat alle onderwijs, zoowel hooger als lager, leeken-onderwijs moet zijn. Overtreding hiervan wordt gestraft met een boete van 500 pesos of hoogstens 15 dagen hechtenis. Bij een twéede overtreding wordt de school gesloten.

Geen enkele religieuze congregatie of bedienaar van eenigen Godsdienst mag een school voor lager onderwijs stichten of besturen, op dezelfde straffen als boven vermeld, en van onmiddelijke sluiting deze scholen. Zelfs de privaat lagere scholen staan onder toezicht van den staat.

De daaropvolgende artikelen 6 en 7, hebben betrekking op *religieuze orden en congregaties*, en maken deze feitelijk onmogelijk op Mexicaanschen boden. Volgens art. 6 kan de Staat geen enkele verbintenis toestaan, waar mede verlies of opoffering van vrijheid gepaard gaat, hetzij wegens arbeid, opvoeding of religieuze gelofte. Geen enkele religieuze communiteit is dus gepermitteerd. Allen worden door de wet ontbonden verklaard, en die het wagen na de ontbinding nog zamen te wonen, worden gestraft met één of twee jaar gevangenis. De superieuren, prioren, prelaten of directeuren worden met zes jaar gevangenis gestraft.

De vrouwelijke religieuzen zullen twee derde van gemelde straffen hebben te ondergaan.

Zelfs zij die minderjarigen beïnvloeden of aanzetten, om zich door de religieuze geloften te verbinden, al zijn zij dan hun bloedverwant, worden zwaar gestraft; als het personen betreft van den wettelijken leeftijd zijn de straffen nog zwaarder.

Art. 8 straft al degenen die in de uitoefening van hun godsdienst, hetzij priester of religieus van welk geloof ook, door publieke verklaringen, geschriften, preeken etc. het volk aanzetten om de politieke inzettingen niet te erkennen, of gehoorzaamheid te weigeren aan de wetten, met een gevangenisstraf van zes jaar en een boete van de tweede klas. In de daarop volgende artikelen wordt dit nog nader bepaald en beperkt, alles natuurlijk onder zware straffen. Critiek van de zijde der geestelijkheid op de grondwet of op de handelingen van autoriteiten en regeering, wordt gestraft met 2 jaar hechtenis, zelfs mogen zij geen politieke vergaderingen houden, die allen met geweld zullen onderdrukt worden.

Ook de *vrijheid van drukpers* wordt danig beknot, evenzeer als het recht van vergadering Geen enkel blad of geschrift, wat maar eenigszins godsdienstig getint is, mag politieke zaken of personen bespreken, alles natuurlijk onder zware straffen. Bij een tweede overtieding zal het blad worden opgeheven.

Art. 15 verbiedt het vormen van alle politieke organisaties, wier titel maar eenige aanwijzing geeft, dat ze verband hebben met godsdienstige ideeën. Ook het houden van politieke vergaderingen in kerken is ten strengste verboden. Hij die met de zorg voor die kerken belast is, wordt streng gestraft, en de kerk zelve definitief gesloten.

Alle godsdienstige handelingen moeten plaats hebben binnen de kerken, bij de wet erkend. Art. 18 verbiedt het dragen van het religieuze kleed buiten de kerk, voor personen van beiderlei sexe, terwijl volgens art. 19 het publiek het recht heeft om elke overtreding van deze wetten aan te geven.

Wat het *eigendomsrecht* van religieuze orden betreft, bepaalt art. 21 dat zij geen eigendommen kunnen verkrijgen, bezitten of beheeren.

De personen, die heimelijk eigendommen bezitten, zullen met een hechtenis van 1 of 2 jaar gestraft worden.

Art. 22 bepaalt, dat de kerken die voor den eeredienst zijn aangewezen, het eigendom van den staat zijn. Bisschoppelijke paleizen, huizen, seminaries, gestichten, colleges, conventen en andere gebouwen, die gebouwd of bestemd zijn voor godsdienstige handelingen van welke gezindte ook, gaan onmiddellijk in het bezit van de natie over, en staan geheel ten dienste van den staat of de Federatie. Personen, die deze gebouwen vernielen of beschadigen, zullen met 2 jaar hechtenis gestraft worden.

Ten slotte bevat het decreet strafbepalingen voor de gemeente-besturen, die eenige overtreding toelaten, terwijl de gemeentelijke autoriteiten binnen een maand een compleet register moeten aanleggen van alle kerken en de namen van degenen, die er de zorg over hebben, en aan de secretarie van den staat opzenden.

Verzuim hiervan wordt met een boeten van 1000 pesos gestraft.

Gemeente-autoriteiten, die verlof geven voor het openen van een nieuwe kerk, zonder de staats-secretarie daarvan in kennis te stellen, zullen gedurende zes maanden van hun ambt geschorscht worden.

Deze wet is in werking getreden op 1 Juli 1926, terwijl een afschrift van deze wet is aangeplakt aan de buitenzijde van alle kerken en alle plaatsen, waar godsdienstige oefeningen plaats hebben.